

je v naši domovini pretepev, napadov, pokoljev in pobojev! Napram temu ni najboljša politika molčati. Treba je včasih izreči ostrejšo besedo v opomin. Dolžnost vseh, ki jim je pri srcu bodočnost naše mladine, je, da v sporazumu s Katoliško akcijo začnejo delo za verski in nramni dvig naše mladine. Drugače se bodo res uresničile napovedi tistih, ki pravijo, da bo Evropa s svojo kulturo popolnoma propadla; s to Evropo propadamo tudi mi. Hvala Bogu, reči moremo in tudi moramo, da ni vsa naša mladina takšna. Poleg slabih imamo tudi še dokaj dobrih fantov in deklet med nami, ki so vkljub vsem slabim zgledom še ostali dobri in značajni in jih val današnje razbrzdčnosti in nemorale ni mogel potegniti v svoj vrtinec.

Vsem, ki so še dobri in značajni, velja opomin: Vztrajajte v dobrem! Bodite apostoli za tiste, ki so zabredli s pravega pota, ali pa jim preti nevarnost, da jih pokvari slaba družba ter nekrščanski časnik! Bodite člani samo krščanskih društev in čitatelji samo krščanskih časnikov in dobrih knjig! Krščanskim staršem pa bodi v premislek, da naj svoje otroke vzgajajo tako, in sicer že od rane mladosti, da bodo znali in mogli biti dobri in pošteni tudi takrat, kadar ne bo nad njimi čuvalo očetovsko ali materino oko! Prešibko drevo prej ali slej podere vihar.

*

Kamnica pri Mariboru. Na željo občinstva ponovi naše Katoliško prosvetno društvo v nedeljo dne 14. t. m. žaloigro v petih dejanjih »Mlinar in njegova hči«. K prav obilni udeležbi od blizu in daleč vabi odbor.

Cirkovce. Na staro leto so Cirkovljani vpriporili na društvenem odru Vombergarjevo dramo »Vrnitev«. Za deželski diletantski oder je bila vsekakor izredno posrečena predstava, ki je mnogim orosila oči. Čast, komur čast!

Ljutomer. V nedeljo dne 14. januarja, vpriporijo naši fantje in dekleta, včlanjena v Čitalnici, znano Vombergarjevo dramo »Vrnitev«, ki je že pri prvi predstavi doživela zadovoljiv uspeh. Vabimo vse, domačine in oko-

ličane, da si to najnovejšo dramatsko slovensko delo ogledajo na odru Katoliškega doma. To je zadnja predstava »Vrnitve«. Zveze z vlaki so ugodne.

Ljutomer. Novoustanovljeno društvo Ljudska čitalnica, ki ima svoje prostore v Katol. domu, prav živahno deluje. Knjižnica, ki je odprta vsako nedeljo od 8. do 10. ure dopoldne, je vedno oblegana od mladine, ki hoče dobrega čtiva za zimske večere. Poslužite se te priložnosti vsi, ki radi berete knjige. Za izposojnino plačaš 50 par. Istočasno se lahko prijaviš kot član Ljudske čitalnice. Opozarjamo že danes vso mladino, da bomo ustanovili velik društveni pevski zbor, ki ga bo vodil novi g. kaplan Stanko Trobina, ki je izvrsten muzikus.

*

Za naša dekleta.

Sveto leto je prineslo za naša dekleta iz Slovenskih goric, Pljuškega polja in Haloz nekaj izrednega. »Zadnji dnevi leta bodo takozvane zaprte duhovne vaje v Mariboru pri častitih šolskih sestrah«, tako je naznanil »Slovenski gospodar« v božični številki. Nekateri so dvomili, ali se bo obneslo, pa naša pridna dekleta so prekosila vsa pričakovanja. 51 postelj je

bilo pripravljenih, a 60 deklet je prišlo: mnoge peš: 5, 6 in 7 ur hoda, druge z vlakom ali avtobusom, ena celo iz daljnih Prevalj. Vednje je bilo vzorno in z vso resnobo so se dekleta v tem lepem tečaju učila obdelovati vrtec svoje duše. Pozorno so sledila vsaki dan štirim govorom preč. g. p. superiora Tomca iz družbe Jezusove; prosti čas so porabile za čitanje in za zapisovanje najvažnejših misli in sklepov. Sveta tihota je vladala točno po predpisih; le v petju Marijinih pesmi smo slišali odmev duhovne radosti, ki je zavladala v mladih, idealnih srcih. Prehitro so minuli zlati dnevi. Solze ob slovesu so pričale, kako srečni so bili dnevi na gori Tabor. Z vročo zahvalo smo se ločili od ljubih nam prostorov in dobrih sester in duhovnega voditelja. Slovesni sklep nam je priredil sam vrhovni voditelj Marijinih družb preč. g. kanonik Časl, potem smo šle še na božjo pot v novo kapelico presv. Srca Jezusovega, nato pa odhitele polne duhovne radosti na vse štiri strani sveta domov. Želimo vsem našim tovarišicam, da jim sveto leto prinese priložnost, opraviti duhovne vaje kakor me. Naj bi tudi nam bili koncem novega leta zopet odprti mili prostori v samostanu čč. šolskih sester v svrhu duhovnih vaj! Vsem prirediteljem teh lepih dni pa bodi tisočerna hvala in zahvala vseh srečnih udeleženk teh duhovnih vaj! — M.

Kamnica pri Mariboru. Naš star znanec g. Franjo Žebot, sedanji glavni zastopnik domače Vzajemne zavarovalnice, bo prihodnje nedeljo dne 14. t. m. po rani božji službi govoril v gostilni Pavešič o zavarovalnih zadevah s posebnim ozirom na sedanje žalosne gospodarske razmere. Vabimo vse gospodarje in gospodinjce.

St. Peter pri Mariboru. Pred božičnimi prazniki je umrla v Slov. Bistrici č. sestra Pulherija Ploder, stara 71 let. Rajna je dolgo dobo let delovala v tukajšnjem samostanu ter je bila splošno priljubljena in cenjena radi vedne pripravljenosti, pomagati trpečim bolnikom. Rajni sestri bomo ohranili Šentpeterčani

hvaležen spomin! — Navzlic gospodarski krizi, ki nas tare, število naročnikov »Slovenskega gospodarja« in drugih naših listov ne bo nazadovalo, temveč še bo narastlo. Časi in razmere so takšne, da mora sleherna krščanska hiša biti naročena vsaj na en katoliški časopis. Časopisom pa, ki kratijo in sovražijo dedščino naših prednikov, to je vero očetov in jezik materin, ne dajmo prostora. Bodimo odločni, bodimo značajni in vztrajni katoličani ter širimo katoliški tisk. Šentpeterčani, ne pozabite naročiti tudi Mohorjevih knjig. Za 20 Din dobite zopet šest lepih knjig. Število naročnikov Mohorjevih knjig ne sme nazadovati. Naši fantje so se v velikem številu naročili na svoj list »Naš dom«. Urednik pa naj skrbi, da bo list res zanimiv in primeren za kmečko mladino. Naj uči in navaja mladino ljubiti svoj rodni dom, domačo zemljo, kmečko delo, običaje in navade, da bo kmetska

Tolpe Krucev, kojih člani so bili kmetje pod vodstvom plemstva, niso bile nastanjene po določenih garnizijah, utrdbah ali celo trdnjavah. Postojanke Krucev so imenovali »tabore«, kojih lega nikakor ni bila navezana na višine. Kruci so taborili tudi po dolinah, gozdovih in celo po močvarah. Število krucevskih tabornikov je znašalo kvečjemu po 100—200 mož na enem kraju s pratežem v četverokotu krog taborišča. Nobeden tabor ni bil stalen. Poveljniki so prestavljali šotorišča po vojaški potrebi in življenjskih prilikah. Obvestila so prenašali Kruci s kresi, rogovi, ali tudi z osebnimi slji.

Mnogo krucevskih taborov je bilo po današnjem Prekmurju, ker je mejilo njih kraljestvo na Muro, in proti zapadu, kjer so vpadali na avstrijsko ozemlje.

Krucem se Turkov ni bilo bati. Bili so si z njimi pobratimi in so prevzeli od njih uprav azijske lastnosti ter navade in med drugim tudi mnogoženstvo. Malodane vsak Kruc je posedal lastni harem kakor kak turški paša. Po taborih Krucev je krilatila obkoličkaj ugodnih prilikah vsestranska razbrzdčnost ter nezmerčnost. Prirejali so plesne zabave, ki so bile

seve združene s pijančevanjem in so končavale z nečistovanjem najgrše vrste.

Krucovanje pod zaščito lastnega kralja in samega turškega sultana je bilo za tedanje itak hude čase nepopisno zlo, ki se je vedno bolj ukoreninjevalo. Kako ne? Brezdelje, tolovajstvo in lahkoživnost je nekaj tako privlačnega, da bi jih zamogla zatreti ter iztrebiti edinole dejanska vernost in ta je bila Krucem od zgoraj navzdol — španska vas!

Kruce in Muropoljce je razmejevala Mura. Kljub Muri nikakor ni bilo zavarovano Prekmurje napram Prekijji z neprestopnim kitajskim zidom. Na več mestih je vezal obe strani brod, celo most in prevoz v čolnih je bil itak v vsakdanji rabi.

Muropoljci so zvedeli kmalu, kako so se lotili Kruci mesto Turkov lastne grajske gospode in so postali oni narekovalci javne usode osrednje Madžarske. Skoro gotovo bi se bilo razgibalo krucevstvo po štajerski strani Mure, da ni imelo prebivalstvo Murskega polja z Madžari kot sosedi tako bridkih izkušenj, kojih krutost so osveževala vedno nova divjaštva v vpadih, pokoljih in v odgonu miroljubnih slovenskih kmetov v sužnost.

komada na dan. Leta 1930-31, ko je prava kriza pravzaprav še le pričela, je znašal konzum vžigalic samo še 99.169 mil. komadov, ali 1526 komadov na glavo ter na dan 42 komada. Iz tega je razvidno, da je padel konzum v 1 letu za 1000 komadov pri glavi na leto in za 3 komade pri posamezniku dnevno.

— —

Odkod čevlji z visokimi petami?

Krog leta 1700 so začeli v Parizu nositi izredno visoke pete. — Francoski ženski spol je na splošno bolj male ter neznačajne zunanjosti. Da bi pa zgledale majhne Francozinje večje, so začeli izdelovati čevljarji če-

mladina ostala zvesta zemlji, ki jo je rodila in ki nas vse redi. Preveč o sportu pa naj nikar ne piše. Kmetijska mladina ima najlepši svoj sport pri kmetiskem delu, ko obdeluje in streže materi zemlji, ki nas potem bogato nagradi za naš kruh.

St. Peter pri Mariboru. V pretečenem letu je bilo v naši župniji rojenih 60, umrlo jih je 48, poročenih pa je bilo 24 parov. Ker je bilo nekaj novih Šentpeterčanov rojenih v porodnišnici v Mariboru, število rojenih ni navedeno, torej bela kuga še k nam ni dospela. — Naša šola odrasla mladina še vedno nima prosvetnega središča, kjer bi se ji nudila primerna izobrazba in zabava ter se jo tako odvrčalo od pohajkovanja in drugih zablod, ki prete mladini. — Na Novega leta dan so imeli fantje svojo cerkveno pobožnost s skupnim sv. obhajilom. Z malimi izjemami so vsi fantje pristopili k mizi Gospodovi. Tako je prav! — Spoštovana Ornikova družina v Nebovi je praznovala v četrtek po Novem letu lepo družinsko slavlje. Hiša in vsa družina se je posvetila Kralju katoliških družin, presv. Srcu Jezusovemu. — Ob koncu leta smo imeli večinoma vsi Šentpeterčani obisk, ki pa ni bil zaželjen. Bil je to mož, ki je rubil in izterjal zaostanke, kar je trajalo skoraj celih 10 dni. Znak slabih časov in krize, ki tare tudi našega kmeta. Kako pa tudi naj plača, ko pa ni dohodkov, sadja ni bilo, vinski pridelek pa niti ne krije obdelovalnih stroškov. Gotovo je, da je bilo minulo leto eno izmed najslabših za našega kmeta.

Hoče pri Mariboru. Prihodnje nedeljo dne 14. t. m. po rani službi božji bo pri nas gospodarsko predavanje, ki ga priredi Vzajemna zavarovalnica. Govornik pride iz Ljubljane. Gospodarji, pridite vsi!

St. Ilj v Slov. goricah. V Slovenskem domu bo v nedeljo dne 14. t. m. po rani sv. maši gospodarsko zborovanje, ki ga priredi ljublj. Vzajemna zavarovalnica. Predaval bo o važnih gospodarskih zadevah g. Mihelečič iz Celja. Vahimo vse gospodarje in gospodinje, da se vsi udeležite tega gospodarskega predavanja!

Sv. Rupert v Slov. gor. Malokedaj se zglasimo Ruperčani v »Slov. gospodarju«. Novic imamo dovolj, a nam primanjkuje časa, da bi jih beležili. — V Selcih je ukradel še neznan

STARE RANE NA NOGAH,

rokah itd. gotovo in hitro zaceli izkušeno zdravilo »Fitonina«. Izvanreden učinek so potrdili odlični zdravniki in znanstvene institucije. — Tuba 20 Din v apotekah. Po pošti in povzetju 2 tubi 50 Din. Poučno knjižico št. 18 pošlje brezplačno Fiton dr. z o. z., Zagreb I—78.

uzmovič posestniku dve hranilni knjižici, med tem ko so bili domači na polju na delu. Tat je prebrskal postelje in res zadel na knjižici. Ko je odnesel srečno pete, se je podal k Sv. Lenartu in je dobil prvič na ukradeni knjižico iz denarnega zavoda 158 Din. Drugič so mu pri Sv. Lenartu odyzeli obe knjižici in so mu rekli, naj pride pozneje, ker baš tedaj niso imeli denarja. Nepoštenjaka ni bilo več na spregled. — Neznani tatje so ukradli posestniku I. T. prašiča, ki je tehtal 800 kg. V noči so zaklali furež v gozdu in so se podali s plenom proti Sv. Urbanu pri Ptujju. — Pred dobrim tednom smo pokopali Marka Ploja in Terezijo Ornik. Oba soseda sta umrla ob isti uri. Naj počivata v miru! — Ruperčani, ne pozabite naročiti »Slovenskega gospodarja« in »Naš dom«!

Trnčice. Umrla je Terezija Weiss, vzorna gospodinja in vzgojiteljica štirih otrok. Bodi ji zemljica lahka!

Kapela pri Radencih je slavila na Novega leta dan inštalacijo novega g. župnika Marka Škofiča, ki je že 9 let deloval v naši župniji kot duhovni pomočnik rajnega g. kanonika. Že na predvečer so ga pozdravili zastopniki društev in organizacij: pevsko društvo mu je pod vodstvom g. šolskega upravitelja Kvirina Perla zapelo podoknico in sta mu zaigrali dve godbi, v imenu Narodne Odbrane ga je pozdravil preglednik in starešina finančne kontrole g. Viktor Štrec; v imenu požarnega društva Hrastje-Mota je novožupnika pozdravil g. Mišlet, za kapelsko gas. društvo g. upr. Glaser Joško, za radgonsko gasilno društvo in stare vojake Zemljič Franc, v imenu cerkvenega konkurenčnega odbora načelnik Zadravec Iv. Drugo jutro pred inštalacijo je novega g. župnika pozdravila solarica Jelka Lakovnjakova, v imenu Marijine družbe pa prednica Ivana Korošec. Nato je ljudstvo svojega novega duš-

nega pastirja spremilo v cerkev in napolnilo cerkev do zadnjega kotička. Inštalacijo je izvršil g. konz. svetnik in dekan Josip Weigl, ki je ob tej priliki v svoji pridigi poudarjal dolžnosti župnikove do župljanov, pa tudi dolžnosti župljanov do svojega župnika. Zelimu novemu g. župniku vso srečo in blagoslov, da bi nam dolgo pastiroval, tako dolgo, kakor rajni g. kanonik.

Polenšak pri Ptujju. Z veseljem in upov polni smo stopili v novo leto. In kakor vsak dober gospodar napravi ob letu račun, tako tudi mi kot vestni kronisti polagamo račun o gibanju naših faranov. Rojenih je bilo 38, fantov 15, deklic 23, izmed njih 4 takšni, da bi, če bi jih ne bilo, mogli izobesiti belo zastavo. Umrlo jih je 26; seveda je tudi tukaj ženski spol za 4 osebe v premoči. Večno zvestobo so si obljubili pred našim lepim oltarjem cerkve Marijine le 4 pari. In kakor se vidi, tudi letos nima naša mladina posebne korajže za ta zakonski jamer. Menda je vino prekislo in bodo še vedno raje zapeli ono: »Jaz se . . . ne bom ženil, ledig bom ostal.« No, kateri pa bo napravil kaj »po svoji glavi«, tega pa bomo v »Gospodarju« dali, pa ne telesno, ampak pismeno. Naročite si koj »Slovenskega gospodarja«, da boste izvedeli iz njega, kdo bo tako srečen, da bo v časniku. — H koncu leta so še zapustili to solzno dolino: Alojz Čuš, posestnik v Polencih, star 72 let, po katerega smrti ni hotela priti in to po njegovih mislih, zato si je sam končal svoje zemljsko življenje. Bodi mu Bog milostljiv sodnik! Za njega naj tudi prosí usmiljenja nedolžen otrok Viljem Sirc iz Polence, ki je vzletel med nežne angelce v starosti 14 dni. Našo mrljiško poročilo zaključuje občinska reva Majcen Franca iz Preroda, ki jo je smrt rešila vsega zemeljskega gorja v starosti 75 let. Vsi v letu 1933 preminuli - večni pokoj Vam!

Ponikva ob južni žel. Dne 28. decembra se je zgodila tukaj železniška nesreča. Ob 15. uri je mariborski brzovlak zgrabil progovnega obhodnika Franca Kolar med izvrševanjem svoje službe, mu prelomil lobanjske kosti, strl desno roko in ga pri prči ubil. Ponesrečenec je bil rojen v Roču v Istri, star 55 let, zapusti ženo in dva nepreskrbljena otroka. Ponesrečil se je blizu svojega stanovanja v Gornjih Selcih. Le kratko črto proge bi še imel prehoditi, pa bi bil doma. Kako negotov je čas in kraj naše

vlje z visokimi petami in so imenovali to obuvale »patins«. Tak »patins« ženski čevlji je bil opremljen poleg visoke pete še z izredno debelim podplatom iz plutovine. Plutovinasti podplati so povišali nogo za pedenj. Da pa nikdo ni videl čudnih podplatom, je nosil ženski svet obleko do tal. Večkrat se je zgodilo, da ljudje žensk, katere so videli na ulici, doma v copatah niti več spoznali niso, ker so zgubile po odložitvi čudatovrnih čevljev eno četrtino na visokosti.

Zahtevajte povsod

»Slov. gospodarja«.

Muropoljcem — sodobnikom naše povesti so bili v najbolj svežem spominu spori in krvavi obračuni med pomadžarjenimi Slovenci v Prekmurju in Štajercih. Posledice teh preprirov so vidne še danes in jih občuti prebivalstvo ob obeh straneh omenjene obmejne reke. Da so vplivali dolgoletni nasilni obračuni radi struge Mure tudi na črno glednost glede krucestva od strani Muropoljcev takoj ob prvih pojavih, naj nam pojasnijo naslednja zgodovinska dejstva, ki še krožijo danes v ustnem izročilu po Murskem polju od Mure do Ljutomera in še dalje.

Spori radi struge Mure, ki je delala ob porastu in razlivih veliko škode, so pričeli začetkom 16. stoletja. Takrat je bil graščak v Gornji Lendavi Tomaž Szechy. Posedal je ob Muri obširna posestva. Da bi zavaroval svojo posest pred poplavo, je pustil zavoziti onkraj Trnjevec na ogrski strani dve strugi, dve pa združili z močnim poprečnim jezom. Te obrambne naprave so obrnile tok Mure na štajersko stran. Reka je začela izpodjedati najrodovitnejšo muropoljsko zemljo. Po vodi so odromale njive, pašniki, travniki in že je bila struga skoro tik pred hi-

šami. Muropoljci niso upali seči po samoobrambi, zahtevali so se po od pomoč k vladi.

Štajerski cesarski namestnik se je pričel pogajati s Tomažem Szechy. Oholi in brezobzirni Madžar se ni zmenil za štajerske predloge. Mura je dalje ogrožala in odnašala Muropoljcem zemljo. Prošnje za pomoč so deževale v Gradec in radi tega je bil poslan od vlade l. 1511. inženjer z delavci na Mursko polje, da odredi na licu mesta gradnjo jezov, ki bi naj dali reki drugo smer in zabranili največjo škodo. Komaj so bili Muropoljci pod strokovnim vodstvom dva dni na delu, je pridivjal nad nje Szechy s svojimi oboroženimi hlapci ter podložniki. Delavce je razpodil, inženjerja je odvedel s seboj v verigah.

Nato so zgradili ogrski vojaki na štajerski strani nasipe. Po njih so nastavili topove, da se ni upal nikdo tja niti pogledati. Ko so bili vojaki gotovi z utrdbami, so prišli madžarski delavci s koši in motikami. Na štajerski strani so izkopali precej široke grabe, v katere so napeljali Muro. Po tem oprasku so utrdili jez na ogrski strani še bolj in potegnili niže tega celo novega. Radi teh naprav se je obrnila Mura veliko bolj proti Muropolju. Količkaj naraslo valovje